

**LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
W ROLI LOKALNEJ AKADEMII NAUK
W VI VI KADENCJI (1980-1988)**

Początek lat osiemdziesiątych stanowi w dziejach Lubuskiego Towarzystwa Naukowego kolejny ważny etap związany z dynamicznym rozwojem środowiska akademickiego obydwu zielonogórskich uczelni. Znaczący w tym czasie wzrost liczby miejscowych pracowników naukowych stał się czynnikiem zmian w strukturze organizacyjnej Towarzystwa oraz w kształtowaniu się jego programu badawczego. Przemiany programowe, które nastąpiły w tym czasie, wynikały z postępujących procesów awansu naukowego Zielonej Góry. W okresie tym zakończono tworzenie głównej bazy dydaktycznej Wyższej Szkoły Inżynierskiej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej, co miało istotny wpływ na określenie potrzeby dalszej działalności LTN jako ośrodka ułatwiającego zbliżenie pracowników nauki różnych specjalności. Zadania takie wynikały z koncepcji współpracy środowiska naukowego z instytucjami gospodarczymi, kulturalnymi i oświatowymi. Ułatwiało to kształtowanie atmosfery i warunków zbliżenia pracowników nauki reprezentujących nie tylko różne dyscypliny, ale również różny sposób myślenia i działania. Miało to swój wyraz nie tylko w składzie Prezydium, ale również w programach działania, które nawiązywały do opracowanych w 1979 roku głównych kierunków pracy Towarzystwa, gdzie w części poświęconej rozwijaniu funkcji integracyjnych, znalazł się następujący zapis o prowadzeniu: *"prac zmierzających do wewnętrznej integracji środowiska naukowego Zielonej Góry; skuteczniejszego wiązania środowisk naukowych z praktyką życia społeczno-ekonomicznego i kulturalnego regionu; intensyfikacji działań mających na celu zbliżanie miejscowych środowisk naukowych do środowisk innych ośrodków w kraju; przejmowania koordynacyjnych funkcji wobec innych organizacji społecznego ruchu naukowego i upowszechniającego naukę ..."*¹

Obrađujący 30 czerwca 1980 roku V Walny Zjazd Towarzystwa w podjętej uchwale, nawiązując do powyższych wytycznych uznał, iż w dalszej pracy LTN należy *"Świadomie planować i coraz lepiej spełniać funkcje integracyjne wobec całego zielonogórskiego środowiska naukowego, głównie poprzez tworzenie interdyscyplinarnych zespołów badawczych rozwiązujących problemy*

¹ Główne kierunki działania Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w roku kulturalno-oświatowym 1979-1980. Maszynopis (1979), Archiwum LTN.

istotne dla regionu. Inspirować tego typu przedsięwzięcia w obu wyższych uczelniach oraz inicjować i organizować środowiskowe i szersze dyskusje naukowe, zwłaszcza teoretyczno-metodologiczne nad ważnymi problemami rozwoju nauki, gospodarki, kultury, szczególnie uwzględniając potrzeby regionu"²

Powyższy Zjazd obradował w sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego z udziałem 106 członków. W trakcie jego trwania Wojewoda Zielonogórski dokonał wręczenia odznaki honorowej "Za zasługi dla rozwoju województwa zielonogórskiego", którą przyznano Towarzystwu. W imieniu ustępujących władz sprawozdanie złożył prof. Jan Wąsicki - dotychczasowy Prezes Towarzystwa, który podkreślił, iż wkroczyło ono w nowy etap działalności wytyczony rozwojem szkół wyższych, przez co Zielona Góra stała się czternastym miastem akademickim, posiadającym więcej niż jedną szkołę wyższą. W dużej mierze przyczynili się do tego przedstawiciele ośrodków naukowych Poznania, Wrocławia, Krakowa i Warszawy, którzy czynnie uczestniczyli w pracach Towarzystwa oraz kształceniu miejscowych kadr. Jako szczególnie zasłużonych w tym zakresie prof. Wąsicki wymienił profesorów: Andrzeja Aleksiewicza, Aleksandra Brodniewicza, Władysława Czaplińskiego, Andrzeja Domańskiego, Zdzisława Kaczmarczyka, Andrzeja Kwileckiego, Bogumiła Krygowskiego, Władysława Markiewicza, Michała Szanieckiego, Rudolfa Śmiałowskiego, Jerzego Topolskiego, Lecha Trzeciakowskiego, Stanisławę Zajchowską.

Na wniosek Prezydium, V Walny Zjazd podjął decyzję nadania tytułów honorowych członków prof. Stanisławie Zajchowskiej i prof. Zdzisławowi Kaczmarczykowi. Natomiast prof. Janowi Wąsickiemu nadano tytuł Honorowego Prezesa Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. W dyskusji zjazdowej zabierali głos: prof. Michał Kisielewicz, prof. Tadeusz Biliński, prof. Marian Eckert, dr Marian Kopij, doc. Kazimierz Bącał, dr Wiktor Bielawski i doc. Leszek Szeloch.

W zjazdowej dyskusji poruszono szereg ważnych problemów merytorycznie związanych z programem działalności Towarzystwa. Prof. Tadeusz Biliński podkreślił potrzebę elastyczności funkcji integracyjnej LTN, która winna wynikać z dążności do podnoszenia poziomu przeprowadzanych badań monodyscyplinarnych i interdyscyplinarnych oraz współpracy z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, co wiąże się z potrzebą patronowania kontaktom. Prof. Marian Eckert uwypuklił potrzebę udziału LTN w poszukiwaniach odpowiedzi na najaktualniejsze zapotrzebowanie społeczne ściślejszego powiązania badań z życiem społeczno-gospodarczym regionu.

W wyniku wyboru władz na następną czteroletnią kadencję, nowym prezesem został prof. Michał Kisielewicz, natomiast wiceprezesami doc. Kazimierz Bącał oraz prof. Hieronim Szczegóła. Ponadto w skład

² Uchwała V Walnego Zgromadzenia Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. (30.VI.1980). Archiwum LTN.

trzynastoosobowego prezydium weszli: doc. Kazimierz Bartkiewicz, prof. Tadeusz Biliński, dr Andrzej Dębowski, prof. Marian Eckert, dr Stefan Herman, doc. Krzysztof Kaszyński, dr Marian Kopij, dr Marian Kwapiński, prof. Wojciech Pasterniak, mgr Zygmunt Zadworny, któremu powierzono funkcję sekretarza /od 1 października 1983 funkcję tę powierzono dr Andrzejowi Toczewskiemu/. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został doc. Franciszek Pastwa, natomiast na czele Sądu Koleżeńskiego stanął doc. Władysław Magnuszewski. Na uwagę zasługuje fakt, iż po raz pierwszy prezesem LTN został przedstawiciel miejscowego środowiska naukowego a w skład nowego Prezydium weszli wyłącznie mieszkańcy Zielonej Góry, gdy podczas pierwszej kadencji władz Towarzystwa w latach 1964-1968 na 13 członków Prezydium tylko 6 było miejscowych, co stanowiło 46 %. Podobnie było również podczas drugiej kadencji w latach 1968-1972, gdy na 15 członków 8 było miejscowych. Natomiast w kolejnych latach 1972-1977 już tylko 3 członków Prezydium było zamiejscowych i podczas kadencji 1977-1980, poprzedzającej omawiany okres, jedynie prof. Jan Wąsicki, który pełnił od początku istnienia Towarzystwa funkcję prezesa nie był stałym mieszkańcem Zielonej Góry. Taka zmiana składu Prezydium, które składało się od 1980 roku wyłącznie z członków miejscowych wpłynęła na jego efektywność i aktywność bieżącej działalności.

Już w trakcie drugiego posiedzenia Prezydium, w dniu 12 września 1980 roku, dokonano analizy dotychczasowej pracy komisji merytorycznych i zatwierdzono nowy układ organizacyjny Wydziałów, które podjęły działalność w następującej strukturze:

I Wydział Nauk Społecznych

Sekretarz naukowy - doc. Kazimierz Bartkiewicz. W jego skład weszło 15 następujących Komisji i Sekcji, którym przewodniczyli: Komisja Archeologii i Etnografii - dr Adam Kołodziejcki, Komisja Historii Gospodarczej - prof. Marian Eckert, Komisja Historii Najnowszej PRL - prof. Hieronim Szczegóła, Sekcja Historii Wojskowości - doc. Karol Olejnik, Komisja Metodologii i Dydaktyki Historii - doc. Kazimierz Bartkiewicz, Komisja Prawa - doc. Albert Pawłowski, Komisja Socjologii - dr Andrzej Czarkowski, Komisja Ekonomii - dr Marian Kopij, Komisja Pedagogiki i Psychologii Kultury - doc. Edward Hajduk, Sekcja Pomiaru Dydaktycznego - doc. Bolesław Niemierko, Komisja Filologiczna - prof. Wojciech Pasterniak, Sekcja Literatury - doc. Władysław Magnuszewski, Sekcja Językoznawcza - doc. Stanisław Kania, Sekcja Dydaktyki Literatury i Języka - prof. Wojciech Pasterniak, Sekcja Neofilologiczna - prof. Eugeniusz Klin.

II Wydział Nauk Matematyczno-Fizycznych

Sekretarz naukowy - doc. Mieczysław Borowiecki W jego składzie działały następujące Sekcje i Komisja pod kierownictwem: Sekcja Analizy Matematycznej - doc. Franciszek Klerek, Sekcja Algebry i Teorii Liczb - doc. Aleksander Grytczuk, Sekcja Teorii Grafów - doc. Robert Leszko, Sekcja Dydaktyki Matematyki - dr Włodzimierz Trochanowski, Komisja Fizyki - doc. Napoleon Maron.

III Wydział Techniczno-Przyrodniczy

Sekretarz naukowy - prof. Ferdynand Wagner. W skład jego weszły następujące Komisje i Sekcje: Komisja Budownictwa i Urbanistyki - prof. Jędrzej Kuczyński, Sekcja Historii Architektury i Urbanistyki - prof. Tadeusz Kozaczewski, Sekcja Ergonomiczno-Organizacyjna - doc. Witold Rybarczyk, Komisja Mechaniki - doc. Henryk Florek, Komisja Techniki Biomedycznej - doc. Kazimierz Baçal, Komisja Organizacji Produkcji - dr Jerzy Wróbel, Komisja Ochrony Środowiska - prof. Stanisław Kołaczkowski, Komisja Geograficzno-Geologiczna - doc. Wojciech Stankowski, Komisja Elektryki - dr Mirosław Zmysłony.

Szczególnie efektywnie pracowały Komisje prowadzone przez samodzielnych pracowników nauki, którzy w ich ramach prowadzili seminaria doktoranckie. Nie wszystkie wymienione powyżej Komisje rozwinęły systematyczną działalność, kilka z nich prowadziło działalność sporadyczną.

Okres piątej kadencji okazał się dla władz Towarzystwa bardzo trudny, na co złożył się nadszarpnięty kryzys społeczny i ogłoszenie w kraju stanu wojennego. W tym czasie padły propozycje zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zjazdu, który miałby za zadanie określić rolę Towarzystwa w zaistniałych wówczas warunkach społecznych. W maju 1981 roku obradował w Nowym Sączu II Kongres Towarzystw Regionalnych, którego Rada Krajowa sprecyzowała zasady funkcjonowania i zadania towarzystw regionalnych jako struktur *"odrębnych, autentycznych i samorządnych"*. Prezydium LTN, po rozważeniu wszystkich możliwości postanowiło nie zwoływać Zjazdu, który nie byłby w stanie wnieść żadnych merytorycznie ważnych zadań do istniejącego programu działalności. Należy podkreślić, iż w okresie stanu wojennego działalność Towarzystwa nie została zawieszona.

W 1982 roku kilka posiedzeń Prezydium było poświęconych decyzji Urzędu Miasta o oddaniu zajmowanego od 1969 roku budynku przez Lubuskie Towarzystwo Naukowe i Lubuskie Towarzystwo Kultury na przedszkole. W wyniku podjętych starań przez wielu działaczy, doprowadzono do anulowania decyzji o zmianie lokalizacji.

W dniu 25 maja 1982 roku odbyło się posiedzenie Komisji Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze poświęcone ocenie pracy Towarzystwa. Ocena ta wypadła pomyślnie, świadcząc o znaczącej roli Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w realizacji programowych zadań, jak również wypracowania właściwych form pracy organizacyjnej.

Pod koniec 1982 roku, w wyniku programowej dyskusji, opracowane zostały długofalowe *"Kierunki działalności naukowej i wydawniczej Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1983-1990"*. Precyzowały one węzłowe problemy badawcze, których realizacja miała przebiegać w różnorodnej formie działalności poszczególnych komisji merytorycznych, realizacji prac doktorskich i habilitacyjnych, sympozjach i konferencjach naukowych, działalności wydawniczej i innych formach pracy, jak konkursy na wspomnienia nauczycieli, działaczy społecznych, jeńców wojennych.

W okresie tym rozwinęła się również współpraca zagraniczna Towarzystwa, a szczególnie kontakty polsko-niemieckie, które głównie realizowane były przez Komisję Techniki Biomedycznej pod kierownictwem doc. Kazimierza Bącala oraz Komisję Organizacji Produkcji dr Jerzego Wróbla. Również utrzymywano stałe kontakty z innymi towarzystwami naukowymi, szczególnie z powstałym w 1976 roku Gorzowskim Towarzystwem Naukowym i Szczecińskim Towarzystwem Naukowym, którego prezes prof. Władysław Górski kilkakrotnie przyjeżdżał do Zielonej Góry propagując ideę powołania Uniwersytetu Szczecińskiego. Kontakty z innymi towarzystwami ułatwiało uczestniczenie doc. Kazimierza Bącala w Radzie Towarzystw Naukowych przy Polskiej Akademii Naukowej, w której w 1984 roku zrzeszonych było 48 towarzystw i stowarzyszeń o charakterze naukowym.

W 1984 roku przypadło XX-lecie działalności LTN. Z tej okazji w dniu 2 marca odbyło się uroczyste posiedzenie Prezydium z udziałem władz i zaproszonych gości. Jubileuszowy charakter miało również VI Walne Zgromadzenie Członków LTN, które obradowało 15 grudnia 1984 roku. Podczas obrad Wojewoda Zielonogórski, Zbyszko Piwoński, wręczył przyznany Towarzystwu Medal Komisji Edukacji Narodowej, podkreślając w swoim wystąpieniu, iż okres 20 lat działalności Towarzystwa: *"...wypełniony jest bardzo wymiernymi dokonaniem, które za sprawą Towarzystwa obserwujemy na terenie województwa. Myślę, że wprawdzie dziś siwizna przypruszyła czoła tym, którzy wtedy jako młodzi ludzie organizowali to Towarzystwo, ale chyba oni sami nie mogli przewidzieć tego, o czym dziś, po 20 latach będzie można mówić, i co dziś na konto tego Towarzystwa i tej inicjatywy sprzed 20 lat będzie można zapisać. Bo przecież nie kto inny, jak ludzie zrzeszeni w tym Towarzystwie, jako pierwsi podjęli się trudu dokumentowania naszej przeszłości i korzeni istnienia. To oni zajęli się potwierdzaniem w praktyce i teorii, w słowie i piśmie tego, że my na te ziemie nie przyszlizmy a wróciliśmy. Ale najważniejsze jednak nie to dokumentowanie, ale to, że Towarzystwo stało się ważną płaszczyzną różnych działań i dało*

możliwości rozwoju wielu młodym ludziom, którzy dzięki swemu zapałowi mogli tutaj spotykać się, spierać i dyskutować a dzięki temu tworzyć, rozwijać siebie i dokumentować w postaci wielu ciekawych wydawnictw, jakie Towarzystwo ma na swoim koncie..."³

W imieniu ustępujących władz sprawozdanie złożył Prezes Towarzystwa prof. Michał Kisielewicz, podkreślając, iż powstanie zielonogórskiego środowiska naukowego jest już faktem dokonany oraz, że stawia to: "...przed jego twórcami nowe, bardziej subtelne zadania do ukształtowania tego środowiska, zarówno z punktu widzenia jego roli, jak i również z punktu widzenia podnoszenia jego jakości. W procesie narodzin środowiska naukowego Zielonej Góry, Towarzystwo odegrało zasadniczą rolę, było bowiem platformą pierwszych spotkań naukowych, seminariów doktoranckich, oficyną wydawniczą i miejscem wykładów. Wyniki wspólnej działalności LTN i zielonogórskich uczelni są imponujące /.../. Dziś w naszych uczelniach pracuje 54 profesorów i docentów oraz 181 pracowników naukowych ze stopniem naukowym doktora. Dalsza działalność Towarzystwa winna być jednym z czynników rozwoju i krzewienia nauki oraz podnoszenia kultury naukowej społeczeństwa naszego regionu. Stąd też winna obejmować organizację i aktywność życia naukowego, szerokie upowszechnienie współczesnej myśli naukowej, inspirowanie i prowadzenie badań naukowych wynikających z potrzeb regionu w kierunkach nie reprezentowanych przez zielonogórskie uczelnie..."⁴.

W dyskusji zjazdowej kolejno głos zabrali: doc. Joachim Benyskiewicz, prof. Marian Eckert, dr Andrzej Dębowski, doc. Władysław Korcz, prof. Wojciech Pasterniak, prof. Bronisław Ratuś, doc. Kazimierz Bącal i prof. Michał Kisielewicz. W wypowiedziach poruszono szereg istotnych spraw, które zostały wniesione do Uchwały VI Walnego Zgromadzenia. Zawarto w niej, między innymi, następujące postulaty do dalszej pracy Towarzystwa: wspomaganie tych kierunków badań, które nie są wiodącymi w zielonogórskich uczelniach, podjęcie badań procesów tworzenia się na Środkowym Nadodrze nowego społeczeństwa, kontynuowanie badań mających na celu opracowanie monografi miast regionu, dokonanie analizy pracy komisji merytorycznych Towarzystwa i możliwości reaktywowania Ośrodka Badawczo-Naukowego, włączenie do działalności Towarzystwa młodych pracowników nauki oraz dalszego prowadzenia działalności wydawniczej, która winna sprzyjać umacnianiu pozycji Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

W kolejnym punkcie Zjazd dokonał wyboru Prezesa Towarzystwa, powołując ponownie na to stanowisko prof. Michała Kisielewicza. W tajnych wyborach zostali następnie wybrani członkowie Prezydium. Wśród wybranych

³ Z. P i w o Ń s k i: *Wystąpienie na VI Walnym Zgromadzeniu LTN*. Protokół VI Walnego Zgromadzenia LTN. MAszynopis, Archiwum LTN.

⁴ M. K i s i e l e w i c z: *Wystąpienie na VI Walnym Zgromadzeniu LTN*. Protokół VI walnego Zgromadzenia LTN. MAszynopis, op. cit.

funkcje wiceprezesów powierzono prof. Hieronimowi Szczegółe i doc. Kazimierzowi Bącalowi, natomiast sekretarzem generalnym został dr Andrzej Toczewski. Ponadto w skład Prezydium weszli: prof. Kazimierz Bartkiewicz, doc. Joachim Benyskiewicz, prof. Tadeusz Biliński, doc. Mieczysław Borowiecki, dr Andrzej Dębowski, prof. Marian Eckert, doc. Edward Hajduk, doc. Krzysztof Kaszyński, dr Czesław Osękowski, prof. Wojciech Pasterniak, dr Marian Skarbek (zmarł w 1987 r.). Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został doc. Albert Pawłowski, na czele Sądu Koleżeńskiego stanął ponownie prof. Władysław Magnuszewski.

Podczas Zjazdu zatwierdzono zmiany w Statucie LTN nad którymi od dłuższego czasu pracowała specjalnie powołana Komisja Statutowa pod kierunkiem doc. K. Bącala. Uchwalony Statut z poprawkami został 15 kwietnia 1985 roku zatwierdzony przez Wojewodę Zielonogórskiego.

W niewielkim stopniu zmianom uległa struktura wewnętrzna poszczególnych Wydziałów. W ramach Wydziału I dotychczasowa Komisja Archeologii i Etnografii rozdzieliła się na dwie Komisje: Archeologii pod kierownictwem dr Adama Kołodziejskiego i Etnografii pod kierownictwem dr Barbary Kołodziejskiej. Zaprzestały działalności Komisje Filologiczna, Prawa i Ekonomii. Zmian dokonano w strukturze dotychczasowych komisji historycznych, utworzono bowiem Komisję Historii XVI-XVIII wieku pod kierownictwem prof. Kazimierza Bartkiewicza, Komisję Historii XIX-XX wieku pod kierownictwem doc. Joachima Benyskiewicza i Komisję Historii Współczesnej pod kierownictwem prof. Hieronima Szczegóły. Kierownictwo Komisji Językoznawczej objął doc. Jerzy Brzeziński. W ramach Wydziału II utworzono Komisję Matematyki, której kierownikiem został doc. Władysław Sosulski oraz Komisję Informatyki pod kierownictwem dr Zygmunta Mazurkiewicza. Sekretarzem naukowym Wydziału III został doc. Marian Miłek. Kierownictwo Komisji Geograficzno-Geologicznej objął dr Ireneusz Wróbel. Zaprzestały natomiast działalności Komisje: Ochrony Środowiska, Elektryki, Budownictwa i Urbanistyki, Historii Architektury, Mechaniki i Ergonomiczno-Organizacyjna. W roku 1987 zakończyła działalność prężnie pracująca Komisja Pomiaru Dydaktycznego pod kierunkiem prof. Bolesława Niemierki.

Kilkakrotnie Prezydium LTN dokonywało analiz spraw członkowskich. Podczas prawie każdego posiedzenia przyjmowano nowych członków, ale również często trzeba było dokonywać skreśleń członków nie płacących składki. Uchwała VI Walnego Zgromadzenia zobligowała Prezydium do podjęcia działań w celu pozyskania młodych pracowników nauki obydwu zielonogórskich uczelni. Efektem akcji popularyzacji w tych kręgach działalności LTN było przyjęcie w latach 1984-1988 do Towarzystwa 37 nowych członków w wieku poniżej 35 lat. Promocji dorobku naukowego młodych pracowników nauki, od 1985 roku służyła przyznawana corocznie Nagroda Twórcza Młodych "*Zielone Grono*". Na listę założycieli LTN w 1964

roku wpisało się 112 członków, z których 76 mieszkało w Zielonej Górze, pozostali w 11 różnych miejscowościach. Natomiast w roku 1988 do Towarzystwa należało 244 członków, z czego 189 mieszkało w Zielonej Górze, 12 w Poznaniu, 7 w Świebodzinie, 6 w Nowej Soli, 3 w Warszawie, po 2 w Wrocławiu, Krakowie, Żaganiu, Opolu, Żarach, Katowicach i po jednym w 15 innych miejscowościach. Strukturę członkowską według stopni naukowych, przedstawia poniższe zestawienie:

Tabl. 1. Członkowie LTN w latach 1980-1988

Rok	Razem	w tym			
		prof.	doc.	dr	mgr i inni
1980	294	23	41	67	163
1984	265	25	39	94	107
1988	244	24	29	89	102

Źródło: Archiwum LTN.

Cele i założenia perspektywiczne pracy Towarzystwa w całym omawianym okresie były kontynuowane w oparciu o wspomniany plan zamierzeń LTN do roku 1990. Zamieszczone w nim zadania długofalowych poczynań działalności Towarzystwa zakładały kontynuację rozwoju samorządności poszczególnych struktur organizacyjnych, zwiększenie udziału pracowników nauki w określaniu zasad, kierunków i badań funkcjonowania Towarzystwa oraz jego współpracy naukowej i naukowo-technicznej z towarzystwami naukowymi i ośrodkami akademickimi w kraju. Przyjęte zadania stanowiły podstawę prac merytorycznych poszczególnych Komisji oraz działających w ich ramach seminariów doktoranckich.

Przyjęty na Zjeździe postulat reaktywowania Ośrodka Badawczo-Naukowego stał się przez dłuższy czas przedmiotem starań o uzyskanie środków na ten cel. W okresie tym prężnie działały m.in. Koszaliński Ośrodek Badawczo-Naukowy i Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, z którymi nawiązano kontakty. Mimo wielu prób nie zdołano jednak uzyskać dostatecznej ilości zleceń, które pozwoliłyby na stałą jego działalność i obsadę etatową. Było to powodem odstąpienia w 1987 roku przez Prezydium od dalszych starań o reaktywowanie Ośrodka.

Wiosną 1986 roku obradował w Warszawie III Kongres Nauki Polskiej, który sporo uwagi poświęcił problematyce roli i rozwoju ruchu towarzystw naukowych. Już w trakcie przygotowań do Kongresu zebrane zostały postulaty podczas posiedzeń naukowych poszczególnych Komisji LTN, które przekazano do biura przygotowującego Kongres. Część propozycji i postulatów znalazła się potem w uchwale, którą otrzymały wszystkie 26 działające w tym czasie w Polsce regionalne towarzystwa naukowe i cztery regionalne ośrodki naukowo-

badawcze, zrzeszające łącznie 9582 członków. LTN, z liczbą 265 członków na koniec 1985 roku, znalazło się w środku listy towarzystw, którą otwierało najliczniejsze z 967 członkami Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i zamykało najmniejsze Zamojskie Towarzystwo Naukowe z 62 członkami. Wspomniana uchwała III Kongresu Nauki Polskiej określiła kierunki i uwarunkowania rozwoju nauki, wyznaczając w tym istotne miejsce towarzystwom naukowym jako czwartemu obszarowi uprawiania nauki po Polskiej Akademii Nauki, uczelniach i resortowych placówkach naukowo-badawczych. Szczególnie ważne w pracy towarzystw były akcentowane ich zadania kulturotwórcze, identyfikujące społeczeństwa z regionem, edukacyjne, integracyjne, diagnostyczne i prognostyczne. Wszystkie z powyższych założeń weszły do programów działalności LTN.

Komisje Wydziału Nauk Społecznych w latach 1980-1988 kontynuowały i rozwinęły działalność w następujących węzłowych kierunkach badań naukowych: metodologiczne problemy nauk społecznych, dawne i współczesne stosunki polsko-niemieckie, dzieje ziem nadodrzańskich i ich związki z macierzą, przeobrażenia społeczne na Ziemi Lubuskiej, procesy demograficzne i przemiany ludnościowe Środkowego Nadodrza, dziejów Babimojszczyzny, historii społeczno-gospodarczej Polski międzywojennej, historii wojskowości, teoretyczno-metodycznych problemów historii nowożytnej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów świadomości społecznej i kulturalnej ziem Środkowego Nadodrza, teoretycznych i praktycznych treści, metod i środków szkolnej edukacji historycznej, przekazu, recepcji i funkcji społecznych wiedzy historycznej, a także historii architektury i urbanistyki, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów średniowiecznych miast Środkowego Nadodrza.

Filolodzy skoncentrowali się nad problematyką literatury XIX i XX wieku, polsko-niemiecką komparatystyką literatury oraz wybranych zagadnieniach niemoznawczych i kulturoznawczych Środkowego Nadodrza, wybranych zagadnieniach językoznawstwa ogólnego i stosowanego, metodologią dydaktyki literatury.

Psycholodzy zajmowali się problematyką społecznych uwarunkowań zachowania człowieka oraz metodologią badań psychologicznych, zaś socjologowie problematyką prognozowania kultury w społecznościach regionalnych i lokalnych, gerontologii społecznej procesów integracyjnych, a także socjologią miasta i osiedla mieszkaniowego oraz pracy.

Szeroko rozbudowana została problematyka badawcza nauk matematycznych z zakresu teorii równań diafentycznych, teorii grup skończonych, własności funkcji arytmetycznych, kierunków współczesnych badań teorii grafów, teorii matroidów i ich zastosowań, zastosowania matematyki w technice oraz aktualnych problemów teorii i praktyki nauczania matematyki w szkolnictwie podstawowym i średnim. Fizycy badania skoncentrowali nad problematyką własności elektrodowych niektórych

dialektryków i polimerów, techniki laserowej, teorii pola akustycznego, własności fizycznych cienkich warstw amorficznych, modeli otoczek pyłowych wokół gwiazd osobliwych, zastosowania laserów i technologii laserowej, a także własności fizyko-chemicznych implantantów chirurgicznych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywna praca Komisji Techniki Biomedycznej, która pod kierunkiem doc. Kazimierza Bącała twórczo rozpracowała i wdrożyła w leczeniu rozpórki chirurgiczne, przyrząd do korekcji skrzywień kręgosłupa przyjęty w świecie naukowym i praktyce z wielkim uznaniem, o czym świadczy fakt uzyskania ochrony patentowej wynalazku w kilku krajach oraz eksponowania przyrządu na międzynarodowej wystawie w Düsseldorfie. W ramach działalności naukowej komisji opracowano i wykonano urządzenie do porównawczej oceny rehabilitacji stawu łokciowego, które Towarzystwo nieodpłatnie przekazało zielonogórskiej służbie zdrowia. Komisje kierowane przez doc. K. Bącała i dr J. Wróbla nawiązały bardzo aktywną współpracę z naukowcami niemieckimi, co zaowocowało wspólnymi sesjami naukowymi oraz wykładami gościnnymi. Często w siedzibie LTN gościli zwłaszcza profesorowie: Gerhard Dittman, Gerhard Arnhard, Heinz Eger, Margot Eger, Heine Elster, Eberhard Forth, Joachim Guthiar, Gunter Hening, Dagmar i Frieder Hulsenberg, Walter Kempe, Horst Hartman, Heinz Junek, Wolfgang Kohler, Werner Knappe, Werner Liebich, Joachim Neumann, Othomer Pieckl, Diethard Pallaschke, Franz Plechak, Karl Heinz Schluster, Ginter Starke, Hans Jurgen Voss.

Wykłady gościnne i otwarte spotkania stanowiły ważny element wymiany myśli naukowej i popularyzację osiągnięć ośrodków naukowych w kraju. Każdorazowy pobyt wybitnych przedstawicieli nauki stanowił duże wydarzenie w życiu Towarzystwa i miasta. W poszczególnych latach odbyło się: w 1980 roku - 46 wykładów i spotkań, 1981 - 44, 1982 - 47, 1983 - 43, 1984 - 54, 1985 - 53, 1986 - 86, 1987 - 39, 1988 - 45. Szczególnie należy odnotować spotkania z profesorami: Andrzejem Alexiewiczem, Antonim Czubińskim, Antonim Furdalem, Feliksem Grabskim, Władysławem Górskim, Karolem Grünbergiem, Antonim Gładyszem, Lechem Janickim, Karolem Jońcem, Tadeuszem Kozaczewskim, Andrzejem Kwileckim, Tadeuszem Lewowickim, Alfonsiem Klafkowskim, Czesławem Matusiewiczem, Jarosławem Maciejewskim, Czesławem Mojsiewiczem, Władysławem Markiewiczem, Heliodorem Muszyńskim, Czesławem Madajczykiem, Karolem Olejnikiem, Henrykiem Olszewskim, Januszem Pajewskim, Władysławem Orliczem, Czesławem Pilichowskim, Andrzejem Sicińskim, Zdzisławem Skupieniem, Jackiem Staszewskim, Jerzym Trzynadlowskim, Jerzym Topolskim i Janem Waszczyńskim.

Wspomniana działalność seminariów doktoranckich stanowiła bardzo ważną formę kształcenia kadr w regionie oraz stanowiła istotne ogniwo realizacji badań naukowych. Była to praca, która w bardzo wymierny sposób przynosiła efekty. Są to uzyskane stopnie naukowe i publikacje powstałe w ramach tych badań. W

roku 1986 na prowadzone przez 11 samodzielnych pracowników naukowych seminarium doktoranckie uczęszczało 125 osób. Najliczniejsze seminarium z zakresu pomiaru dydaktycznego liczące 22 osoby z terenu całego kraju prowadził prof. Bolesław Niemierko. Równie liczne były seminaria działające w ramach komisji prowadzone przez profesorów: Eugeniusza Kilna - 15 osób, Mariana Eckerta - 14 osób, Hieronima Szczegółę i Wojciecha Pasterniaka - po 12 osób.

Istotny wymiar w pracy Towarzystwa miały konferencje, sesje i sympozja naukowe, których w latach 1980-1984 odbyło się 20 i 23 w okresie 1984-1988.

Jako ważniejsze można wymienić:

- 26-27 XI 1980 - 450 rocznica urodzin Jana Kochanowskiego
- 14-17 XI 1982 - Polsko-łużyckie związki kulturalne
- 12 V 1983 - Związek Polaków w Niemczech na Południowym Pograniczu 1923-1983
- 27-30 VI 1983 - III Środowiskowa Sesja Naukowa Matematyków
- 19-20 X 1983 - Problemy techniki w medycynie
- 28 X 1983 - Polskie tradycje wojskowe Środkowego Nadodrza
- 29 XI 1983 - W kręgu zagadnień języka Cypriana Kamila Norwida
- 16 XII 1983 - Reformacja na polskich ziemiach zachodnich
- 4-5 V 1984 - Z problemów literatury czterdziestolecia Polski Ludowej
- 5 XI 1984 - Przemiany kulturalno-gospodarcze Środkowego Nadodrza
- 17 VI 1985 - Organizacyjne i ekonomiczne aspekty automatyzacji technicznego przygotowania produkcji i wytwarzania
- 9-10 XII 1986 - Układ PRL-RFN - praktyka XV-lecia procesu normalizacyjnego. Niemcy w Polsce i niemiecki rewizjonizm antypolski - między historią a dniem dzisiejszym
- 13-14 III 1986 - Język osobniczy jako przedmiot badań lingwistycznych
- 9 IV 1986 - Stan, potrzeby i perspektywy badań okresu II wojny światowej na Środkowym Nadodrzu
- 12-14 IX 1986 - Joachim Lelewel - człowiek i dzieło.
- 15-15 V 1987 - Wojna Siedmioletnia na Środkowym Nadodrzu
- 25 V 1987 - Społeczna świadomość wojny i pokoju
- 28-29 IX 1987 - Jeńcy wojenni w hitlerowskim systemie terroru i zbrodni
- 12-13 IV 1988 - Biomechanika kręgosłupa
- 24-25 VI 1988 - Wojna 30-letnia na ziemiach nadodrzańskich
- 12 XII 1988 - Przemiany i procesy demograficzne Środkowego Nadodrza.

Często podczas powyższych konferencji organizowane były towarzyszące wystawy okolicznościowe, jak również kiermasze wydawnictw LTN. Do bardzo ciekawych należała, zorganizowana 16 maja 1987 roku wspólnie z Muzeum Okręgowym w Gorzowie podróż historyczna na pobojojiska Wojny Siedmioletniej na Środkowym Nadodrzu pod Kijami koło Sulechowa i

Kunowicami. Udział w niej wzięli pracownicy naukowcy Wojskowego Instytutu Historycznego w Rembertowie oraz członkowie Komisji Historii Wojskowości LTN. W dniach 11-12 czerwca 1986 roku zorganizowana została w Gorzowie, wspólnie z Gorzowskim Towarzystwem Naukowym, sesja naukowa *"Stan i perspektywy rozwoju regionalnego ruchu naukowego w Polsce"*, w której udział wzięli przedstawiciele większości towarzystw naukowych w Polsce. Z ramienia LTN uczestniczyli w niej prof. H.Szczegóła i dr A.Toczewski. Materiały z tej sesji zostały wydane przez GTN⁵.

Od 1985 roku Towarzystwo było organizatorem konkursu na prace magisterskie i doktorskie dotyczące problematyki regionalnej. Nadsyłane prace na konkurs wzbogacały interesujące zbiory archiwalne, które gromadzone od początku powstania LTN, stanowiły unikalną kolekcję maszynopisów, dokumentów i niepublikowanych opracowań⁶.

W 1987 roku z inicjatywy Towarzystwa dr Andrzej Czarkowski przeprowadził prace badawcze mające na celu ukazanie powstania i rozwoju zielonogórskiego ośrodka naukowego. Jednym z elementów badań była obszerna ankieta, wyniki z której zostały opublikowane w specjalnym raporcie.

Ważną rolę w działalności Towarzystwa, której poświęcano szczególnie sporo troski, było istnienie oficyny wydawniczej. Mimo wielu trudności ze zdobyciem środków finansowych, brakiem papieru, była to jedna z bardziej efektywnych form działalności. W omawianym okresie wydano następującą ilość pozycji książkowych o łącznej objętości arkuszy wydawniczych:

Tabl.2. Wydawnictwa LTN w latach 1980-1988

<i>Rok</i>	<i>Ilość pozycji</i>	<i>Ilość arkuszy</i>
<i>1980</i>	<i>5</i>	<i>65</i>
<i>1981</i>	<i>5</i>	<i>83,6</i>
<i>1982</i>	<i>5</i>	<i>56,7</i>
<i>1983</i>	<i>6</i>	<i>91</i>
<i>1984</i>	<i>4</i>	<i>52</i>
<i>1985</i>	<i>3</i>	<i>32,5</i>
<i>1986</i>	<i>7</i>	<i>79,8</i>
<i>1987</i>	<i>3</i>	<i>53</i>
<i>1988</i>	<i>3</i>	<i>33,1</i>
<i>Razem:</i>	<i>41</i>	<i>546,7</i>

Źródło: Archiwum LTN.

⁵ A. T o c z e w s k i: *Lubuskie Towarzystwo Naukowe*. "Rocznik Gorzowski", 1988, s.45-52.

⁶ W 1989 roku zbiory archiwalne przekazano do Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

Pracą wydawnictwa kierowała Komisja Wydawnicza w składzie: przewodniczący - doc. Kazimierz Bącał, członkowie - prof. Kazimierz Bartkiewicz, prof. Hieronim Szczegóła, dr Andrzej Dębowski, mgr Alicja Karpowicz. Oprócz monografii i syntez ukazywały się w tym okresie w nieregularnych odstępach następujące wydawnictwa ciągle: *"Rocznik Lubuski"* pod redakcją prof. H.Szczegóły, *"Discussiones Mathematicae"* pod redakcją prof. M.Kisielewicza, *"Problemy dydaktyczne matematyki"* pod redakcją prof. W.Nowak i redagowana przez prof. W.Pasterniaka *"Dydaktyka literatury"*. W największym nakładzie, bo 5 tys. egz., została wydana w 1988 roku praca dr W.Kwaśniewicza *"Szabla polska od XV do końca XVIII w. Szkice o konstrukcji, typologii i symbolice"*. Duży nakład, 3 tys., miała edycja pracy dr S.Kowalskiego *"Zabytki województwa zielonogórskiego"*, następnie *"Metodologia dydaktyki literatury"* prof. W.Pasterniaka, którą wydano w 1,5 tys. egz.

Wydawnictwa Towarzystwa, oprócz wysokich wymogów merytorycznych, co zapewniały opinie najlepszych recenzentów, posiadały bardzo estetyczną szatę graficzną. Dorobek edytorski LTN w okresie V i VI kadencji, mimo istniejących trudności i braków kadrowych wydawnictwa, jest niewątpliwie znaczny i jest miarą wkładu Towarzystwa w rozwój naukowy regionu. Potwierdzeniem tego jest przyznanie w dniu 22 marca 1988 roku przez Instytut Zachodni wyróżnienia i dyplomu za osiągnięcia w dziedzinie publikacji prac o tematyce ziem zachodnich.

Pod koniec VI kadencji coraz częściej zaczęły występować trudności ekonomiczne w bieżącej pracy Towarzystwa, co wiązało się z potrzebą redukcji zatrudnienia i koniecznością coraz bardziej zawężania działalności merytorycznej. Wiązało się to z wysuwaniem postulatem zmniejszenia dofinansowywania stowarzyszeń z budżetu państwa i budżetów terenowych. Działalność LTN od początku była oparta głównie na dotacjach Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze i jedynie wydawnictwa oraz konferencje naukowe były często współfinansowane przez uczelnie lub inne instytucje.

LTN przyczynił się, w omawianym okresie do tworzenia klimatu troski o kulturę lokalnego środowiska naukowego i odpowiedni jego prestiż, ukazując walor autorytetu wielu jego członków, którzy osiągnęli stopnie naukowe, co było następstwem ich pracy twórczej w strukturach Towarzystwa. Oblicze Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1980-1988 związane jest z bardzo skryzalizowanym programem działania opartym już o własny potencjał naukowy, który opierał się na schemacie wypracowywanego modelu działalności integracyjnej Towarzystwa, mającego ambicje reprezentowania całego lokalnego środowiska naukowego, bycia *"lokalną akademią nauk"*.